

OBRZĘDY SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA WEDŁUG TRADYCJI KOŚCIOŁA BIZANTYŃSKIEGO

A. OBRZED ZARECZYN

Po Boskiej Liturgii, kiedy kapłan stoi w sanktuarium, przed bramą prowadzącą z przedsionka do świątyni² ustawiają się pragnący zawrzeć związek małżeński: mężczyzna z prawej, a kobieta z lewej strony. Na ołtarzu leżą obok siebie dwie obrączki, złota i srebrna, srebrna po prawej, a złota po lewej stronie. Kapłan błogosławi trzykrotnie głowy zaręczających się, wręcza im zapalone świece i wprowadzwszy do świątyni okadza w kształcie krzyża.

Diakon: Błogosław, Panie.

Kapłan: Błogosławiony Bóg nasz, w każdym czasie, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Diakon: Módlmy się w pokoju do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: O pokój z wysokości i o ich zbawienie, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: O pokój dla całego świata, pomyślność świętych bożych Kościołów, i zjednoczenie wszystkich, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Za ten święty dom Boży i za tych, którzy z wiarą, pobożnością i bojaźnią bożą wchodzą do niego, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Za arcybiskupa naszego N.³, za czcigodnych kapłanów, za diakonów w Chrystusie, za cały stan duchowny i lud, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Za sługę bożego N. i za służebnicę bożą N., którzy teraz się zaręczają oraz o ich zbawienie, módlmy się do Pana.

1 Nazwa grecka $\mu\upsilon\eta\sigma\tau\epsilon\lambda\alpha$ / $\tau\acute{\alpha}$ $\mu\upsilon\eta\sigma\tau\omicron\alpha$ / oznacza "dodawać coś sobie" /na przykład męża/, "swatać się". W Euchologionach konstantynopolitańskich nie występuje wielka ektenia. Tekst: J.Goar, Euchologion sive rituale Graecorum, Graz 1960, 310-312. Weryfikacji tłumaczenia dokonał ks.S.Longosz .

2 W oryginale $\pi\rho\delta$ $\tau\omega\nu$ $\acute{\alpha}\gamma\lambda\omega\nu$ $\theta\upsilon\rho\omega\nu$ / "przed świętą bramą"/. W starożytności terminem tym określano nie główną bramę ikonostasu, ale bramę prowadzącą z przedsionka do świątyni.

3 Starożytna praktyka wymagała, żeby kapłan wspominał tylko swego

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby otrzymali potomstwo jako przedłużenie rodu i wszystko potrzebne do zbawienia, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby im została udzielona zgodna i doskonała miłość oraz pomoc, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby zostali zachowani w jednomyslności i niezachwianej wierze, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby otrzymali błogosławieństwo w zgodzie i niezachwianej wierze, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby byli zachowani w nieskalanym życiu i obcowaniu, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby Pan Bóg nasz dał im godne małżeństwo i łożę nieskalane, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Abyśmy zostali wybawieni od wszelkiego utrapienia, gniewu i niedostatku, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Wspomniawszy Najświętszą, Przeczystą, Błogosławioną i pełną chwały Panią naszą Bogurodnicę i zawsze Dziewicę Marię wraz ze wszystkimi świętymi, polecajmy samych siebie, innych ludzi i całe życie nasze Chrystusowi Bogu.

Chór: Tobie, o Panie.

Kapłan: Tobie bowiem należy się wszelka chwała, cześć i uwielbienie, Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan mówi następnie podniesionym głosem modlitwę:

Boże wieczny, Który rzeczy rozdzielone łączysz w jedno i nakładasz im nierozzerwalny związek miłości, Który pobłogosławiłeś Izaaka i Rebekę oraz uczyniłeś ich dziedzicami Twojej obietnicy, sam również pobłogosław i te sługi

biskupa, biskup patriarchę, a głowa Kościoła wszystkich innych patriarchów.

twoje N. i N., prowadząc ich w pełnieniu wszelkich dobrych czynów.

Ponieważ jesteś Bogiem miłosiernym i miłującym ludzi, i tobie chwałę oddajemy, Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan: Pokój wszystkim.

Chór: I z duchem twoim.

Diakon: Pochylcie głowy wasze przed Panem.

Chór: Przed Tobą, Panie.

Kapłan: Panie Boże nasz, Który spośród narodów poślubiłeś Kościół, czystą Oblubienicę, pobłogosław i te zaręczyny oraz zjednocz i zachowaj te sługi swoje w pokoju i jedności. Tobie bowiem przynależy wszelka chwała, cześć i uwielbienie, Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze i na wieki wieków⁴.

Chór: Amen.

Kapłan wzięwszy następnie obrączki⁵ podaje najpierw mężczyźnie złotą, a potem kobiecie srebrną i mówi do mężczyzny:

Zaręczany jest sługa boży N. ze służebnicą bożą N., w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha, teraz i zawsze i na wieki wieków Amen.

Następnie mówi do kobiety:

Zaręczana jest służebnica boża N. ze sługą bożym N., w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Kapłan mówi to trzykrotnie czyniąc znak krzyża obrączkami nad ich głowami, a następnie nakłada je na ich prawice. Świadek natomiast zamienia obrączki zaręczonym.

4 W tej modlitwie zaręczyn kapłan mówi, że Chrystus zaślubił/προμνηστευσάμενος/ Kościół, co nawiązuje do 2 Kor 11,2 - "Zaślubiłem was jednemu mężowi".

5 Obrączek zaręczynowych nie używano jeszcze w VIII wieku, lub być może ich wymiana miała miejsce poza ceremonią kościelną.

Kapłan: Módlmy się do Pana.

Panie Boże nasz, który towarzyszyłeś słudze⁶ patriarchy Abrahama w Mezopotamii, posłanemu w celu znalezienia żony dla jego Pana Izaaka i poprzez posługę noszenia wody wskazałeś mu, żeby się zaręczył z Rebeką /Rdz 41,12/, sam pobłogosławił zaręczyny Twoich sług N. i N., umocnij wypowiedziane przez nich słowo i umocnij ich w twojej świętej jedności. Ty bowiem na początku stworzyłeś mężczyznę i kobietę i z Twojej woli żona łączy się z mężem jako pomoc i ku przedłużeniu rodzaju ludzkiego. Sam przeto, Panie Boże nasz, który dałeś prawdę Twemu dziedzictwu i Twoją obietnicę sługom Twoim, ojcom naszym, wybranym Twoim z pokolenia na pokolenie, wejrzyj na służbę Twego N. i na służebnicę Twoją N. i umocnij ich zaręczyny w wierze, jednomyślności, prawdzie i miłości. Ty bowiem Panie, nakazałeś dać pierścień i umacniać pierścieniem wszystkie umowy⁷. Poprzez pierścień dana została Józefowi władza w Egipcie /Rdz 41,42/, poprzez pierścień uczczony został Daniel w kraju babilońskim /Dn 6,17/, poprzez pierścień objawiła się prawda Tamary /Rdz 38,25/, poprzez pierścień Ojciec nasz niebieski okazał szczodroblivość swemu Synowi. Powiedział bowiem: Włóżcie pierścień na jego prawicę, zabijcie cielca tucznego i jedząc radujcie się /Łk 15,22/. Ta sama prawica Twoja, Panie, przeprowadziła Mojżesza w Morzu Czerwonym /Wj 14,31/, a poprzez prawdziwe Twoje słowo niebo zostało uczynione i ziemia założona. Także prawica sług twoich błogosławiona jest przez Twoje słowo potężne i rękę twoją z wysoka. Sam przeto, Panie, pobłogosławił to założenie obrączek błogosławieństwem z niebios,

6 W oryginale παῖς/ses. otrok/, co odpowiada znaczeniu "chłopiec na posyłki".

7 Sens zdania zmieniony przez tłumacza. W oryginale: Σὺ γὰρ, Κύριε, ὑπέδειξας δίδοσθαι τὸν ἀρραβῶνα καὶ σφραγίσθαι ἐν παντί, co znaczy dosłownie: "Ty, Panie, nakazałeś dać posag /rekojmię majątkową/ i nim wszystko potwierdzać". Przekład słowiański /Ty bo Gospodi pokazał jesi datisja obručeniju i utverždatisja vo vsem/ stosuje tu zmiękczenie: "Ty bowiem, Panie, kazałeś dać zaręczyny i tym wszystko umacniać". Użycie w tekście greckim słowa ἀρραβῶνα nawiązuje do starożytnych zwyczajów obowiązkowego dania posagu

a anioł Twój niech kroczy przed nimi przez wszystkie dni ich życia.

Ponieważ Ty błogosławisz i uświęcasz Wszystko, Tobie chwałę oddajemy, Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze i na wieki wieków⁸.

Chór: Amen.

tłum. Ks. Henryk Paprocki - Warszawa

narzeczonej przez jej rodziców.

8. Ostatnia modlitwa zaręczyn nie występuje w Codex Barberini gr. 336. W tekście tej modlitwy rdzeń ἀρραβών występuje cztery razy. Słowo to ma charakter czysto jurydyczny lub nawet handlowy /przekład staro-cerkiewno-słowiański stosuje tu zmiękczenie - obručeniye - obručiti/. W Codex Barberini gr. 336 zaręczyny składają się tylko z dwóch pierwszych modlitw.

B. OBRZĘD KORONOWANIA /ślubnego/¹

Jeżeli zaręczeni chcą zaraz otrzymać koronowanie /ślub/, to wchodzą do świątyni² z zapalonymi świecami, poprzedzani przez kapłana z kadzielnicą. Kapłan śpiewa Psalm 127, a lud na każdy werset odpowiada: "Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie".

Kapłan: Błogosławieni są wszyscy, którzy boją się Pana

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Którzy chodzą Jego drogami.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Owoce pracy rąk swoich pożywać będziesz.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Błogosławiony jesteś i dobrze ci będzie.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Żona twoja jak winorośl płodna w zaciszu twego domostwa,

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Synowie twoi jak gałązki oliwne dokoła twego stołu.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Tak oto błogosławiony będzie człowiek, który boi się Pana.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Niech ci błogosławi Pan ze Syjonu, abyś oglądał pomyślność
Jeruzalem po wszystkie dni Twego żywota.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

Kapłan: Abyś oglądał dzieci twoich synów. Pokój nad Izraelem.

Lud: Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie.

- - - - -

Następnie kapłan wygłasza pouczenie mówiąc czym jest małżeństwo i jak w małżeństwie należy pobożnie i czcigodnie żyć. Po skończeniu zaś pouczenia następują pytania i przysięga ³:

1 W Codex Barberini gr. 336 obrzęd ten nosi nazwę γάμοι , natomiast obecnie / Ἀκολουθία του στεφανώματος /scs. Posledovanie venčanja/, co podkreśla moment założenia koron. Tekst: J.Goar, Euchologion sive rituale Graecorum, Graz 1960, 314-320. Weryfikacji tłumaczenia dokonał ks.S.Longosz.

2 W Codex Barberini gr. 336 nie ma uroczystego wejścia nowożeńców do świątyni.

3 W Codex Barberini gr. 336 nie ma pytań stawianych przez kapłana, które występują w Kościołach z tradycją liturgiczną uzależnioną od rosyjskiej. Pytania te do dzisiaj nie występują w tradycji

Kapłan: N., czy masz dobrą i nie przymuszoną wolę oraz mocne postanowienie pojąć sobie za żonę tę oto N., którą tu przy sobie widzisz?

Oblubieniec: Mam, czcigodny ojcie.

Kapłan: Czy nie obiecałeś małżeństwa innej kobiecie?

Oblubieniec: Nie obiecałem, czcigodny ojcie.

Z kolei kapłan zadaje pytania oblubienicy:

Kapłan: N., czy masz dobrą i nie przymuszoną wolę oraz mocne postanowienie pojąć sobie za męża tego oto N., którego tu przy sobie widzisz?

Oblubienica: Mam, czcigodny ojcie.

Kapłan: Czy nie obiecałaś małżeństwa innemu mężczyźnie?

Oblubienica: Nie obiecałam, czcigodny ojcie.

Diakon: Błogosław, Panie.

Kapłan: Błogosławione Królestwo Ojca i Syna i Świętego Ducha, teraz i zawsze i na wieki wieków⁴.

Diakon: Módlmy się w pokoju do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: O pokój z wysokości i o ich zbawienie módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: O pokój dla całego świata, pomyślność świętych bożych Kościołów i o zjednoczenie wszystkich, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Za ten święty dom Boży i za tych, którzy z wiarą, pobożnością i bojaźnią bożą wchodzą do niego. módlmy się do Pana.

greckiej. W "Trebniku" Piotra Mohyły /Kijev 1646, 416/ została poza tym wprowadzona przysięga małżeńska, co jest wyraźnym wpływem łacińskim.

4 Jest to początkowa aklamacja Liturgii eucharystycznej. Rozpoczynają się nią obrzędy chrztu i małżeństwa, co świadczy, że w starożytności sakramenty te były celebrowane w połączeniu z Eucharystią.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Za arcybiskupa naszego N., za czcigodnych kapłanów, za diakonów w Chrystusie, za cały stan duchowny i lud, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Za sługi boże N. i N., którzy teraz wstępują w jedność związku małżeńskiego i o ich zbawienie, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby ten związek został pobłogosławiony jak ów w Kanie Galilejskiej, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby otrzymali dar czystości i owoc łona ku pożytkowi, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby radowali się widokiem synów i córek, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Aby otrzymali dar potomstwa i nieskalany sposób życia, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Abyśmy wraz z nimi otrzymali wszystko, o co prosimy do zbawienia, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Abyśmy zostali wraz z nimi wybawieni od wszelkiego utrapienia, gniewu i niedostatku, módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Wspomóż, zbaw, zmiłuj się i zachowaj nas, Boże, swoją łaską.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Wspomniawszy Najświętszą, Przeczystą, Błogosławioną i pełną chwały Panią naszą Bogurodnicę i zawsze Dziewicę Marię wraz ze wszystkimi świętymi, polecajmy samych siebie, innych ludzi i całe życie nasze Chrystusowi Bogu.

Chór: Tobie, o Panie.

Kapłan: Albowiem Tobie należy się wszelka chwała, cześć i uwielbienie, Ojcu i Synowi i Duchowi Świętemu, teraz i zawsze

i na wieki wieków⁵.

Chór: Amen.

Diakon: Módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Kapłan: Boże Przeczysty i Stwórco wszelkiego stworzenia, któryś zebro praojca Adama przemienił z miłości Twojej ku ludziom w niewiastę i błogosławił im mówiąc: "Rośnijcie i mnożcie się oraz czyńcie sobie ziemię poddaną", i zechciałeś ich dwoje połączyć przez małżeństwo w jedno ciało. Dlatego to opuści człowiek ojca swego i matkę i połączy się ze swoją żoną i będą dwoje w jednym ciele" /Rdz 2,18-24/, a "których Bóg złączył, człowiek niech nie rozłącza" /Mt 19,6/. Ty stworzywszy łono Sary pobłogosławiłeś słudze swemu Abrahamowi i uczyniłeś go ojcem mnóstwa narodów /Rdz 18,10-18/; Ty dałeś Rebecce Izaaka i pobłogosławiłeś jej macierzyństwo /Rdz 24/; Ty połączyłeś Jakuba z Rachelą i wywiodłeś z nich dwunastu patriarchów /Rdz 29-30/; Ty połączyłeś Józefa i Asenetę oraz dałeś im jako owoc potomstwo, Efrema i Manasesa /Rdz 41,45-52/; Ty przyjąwszy Zachariasza i Elżbietę wskazałeś im, że narodzi się Poprzednik /Łk 1,5-25/; Ty sprawiłeś, że z korzenia Jessego wyrosła w ciele Dziewica /Iz 11,10/, a w Niej Wcielony narodził się na zbawienie rodzaju ludzkiego, Który z niewypowiedzianego Twego daru i wielkiej dobroci przybył do Kany Galilejskiej, gdzie pobłogosławił małżeństwo udowadniając, że Twoją wolą jest prawny związek małżeński i pochodzące z niego rodzenie potomstwa /J 2,1-11/. Sam, Panie Najświętszy, przyjmij modlitwy nas sług Twoich i jak tam /w Kanie/, tak i tutaj temu małżeństwu stań niewidzialną Twoją obecnością, pobłogosław temu małżeństwu i daj sługom Twoim N. i N. długie i spokojne życie, czystość, wzajemną miłość i zgodę w małżeństwie, długowieczne potomstwo, błogosławieństwo w dzieciach i niewiędzący wieniec chwały. Pozwól im oglądać dzieci swych dzieci, zachowaj ich łoże od zasadzek oraz daj im z rosy niebieskiej i z bogactwa ziemi. Napełnij ich domy

5 W Codex Barberini gr. 336 występuje krótsza wersja tej ektenii.

pszenicą, winiem, oliwą i wszelkimi dobrami, aby mogli też służyć potrzebującym i dawać bliźnim wszystko, czego potrzebują do zbawienia. Ponieważ jesteś Bogiem miłosierdzia, zmiłowania i miłości ku ludziom, oddajemy chwałę Tobie z Przedwiecznym Twoim Ojcem i Najświętszym, Dobrym i Życiodajnym Twoim Duchem, teraz i zawsze i na wieki wieków⁶.

Chór: Amen.

Diakon: Módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Kapłan: Błogosławiony jesteś, Panie Boże nasz, Kapłanie małżeństwa mistycznego i nieskalanego, Prawodawco cielesnego, Stróżu niezniszczalności i roztropny Rządco spraw życiowych. Panie, który na początku stworzyłeś człowieka i uczyniłeś go królem stworzeń oraz powiedziałeś: "Niedobrze być człowiekowi samemu na ziemi, uczynimy mu pomoc według niego", a wzięwszy jedno z jego żeber, stworzyłeś niewiastę, którą gdy ujrzał Adam, powiedział: "Oto kość z kości moich i ciało z mego ciała, ona będzie nazwana żoną, gdyż sama z męża jest wzięta. Dlatego opuści człowiek ojca swego i matkę i połączy się ze swoją żoną i będą dwoje w jednym ciele /Rdz 2,18-24/, a których Bóg złączył, człowiek niech nie rozłącza" /Mt 19,6/. I teraz Panie, Władco, Boże nasz, sam ześlij swoją łaskę niebieską na sługi Twoje N. i N., daj tej służebnicy, aby we wszystkim była poddana mężowi i temu służy Twemu, aby był głową żony i żeby żyli według Twojej woli. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Abrahamowi i Sarze. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Izaakowi i Rebecce. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Jakubowi i wszystkim patriarchom. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Józefowi i Asenecie. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Mojżeszowi i Seforze. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Joachimowi i Annie. Pobłogosław im, Panie Boże nasz, jak pobłogosławiłeś Zachariaszowi i Elżbiecie. Za-

6 Modlitwa ta nie występuje w Codex Barberini gr. 336.

chowaj ich, Panie Boże nasz, jak zachowałeś Noego w arce. Zachowaj ich, Panie Boże nasz, jak zachowałeś Jonasza we wnętrzu wielkiej ryby. Zachowaj ich, Panie Boże nasz, jak zachowałeś od ognia świętych trzech młodzieńców, zsyłając im rosę z nieba. Niech zstąpi na nich ta radość, jakiej doświadczyła święta Helena, gdy znalazła drogocenny krzyż. Pamiętaj o nich, Panie Boże nasz, jak pamiętałeś o Henochu, Semie i Eliaszu. Pamiętaj o nich, Panie Boże nasz, jak pamiętałeś o Twoich świętych czterdziestu męczennikach, zsyłając im z niebios korony. Pamiętaj również, Boże, o rodzicach, którzy ich wychowali, gdyż modlitwy rodziców umacniają fundamenty domów. Pamiętaj, Panie Boże nasz, o weselnych sługach Twoich tutaj zgromadzonych, którzy przyszli uczestniczyć w tej radości. Pamiętaj, Panie Boże nasz, o służbie Twoim N. i o służebnicy Twojej N. i pobłogosław im. Daj im owoc łona, liczne potomstwo, zgodność dusz i ciał, oraz wywyższ ich jak cedry libańskie, jak bujnie rosnącą latorośl. Daj im dobre urodzaje, aby obdarzeni dostatkiem obfitowali we wszelkie dobre i miłe Ci dzieła, aby oglądali synów swoich synów jak młode gałązki oliwne dookoła ich stołu, a podobając się Tobie, aby jaśnieli jak gwiazdy na niebie, w Tobie, Panu naszym. Z Tobą bowiem jest chwała, panowanie, cześć i uwielbienie oraz z Przedwiecznym Twoim Ojcem i Życiodajnym Twoim Duchem, teraz i zawsze i na wieki wieków⁷.

Chór: Amen.

Diakon: Módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Kapłan: Święty Boże, który z prochu uczyniłeś człowieka, a z jego żebra utworzyłeś niewiastę dołączając mu ją do pomocy, bo tak się spodobało Twojej wielkości, żeby człowiek nie był samotny na ziemi. Teraz Ty sam, Władco, wyciągnij swą rękę ze świętego przybytku Twego i połącz sługę Twego N. i słu-

⁷ Modlitwa ta nie występuje w Codex Barberini gr. 336, występuje natomiast w Codex Porfirii /X wiek/.

żebnicą Twoją N., ponieważ przez Ciebie żona łączy się z mężem. Połącz ich w jednomyślności, ukoronuj ich w jedno ciało, daj im owoc łona i pożytek z potomstwa. Twoje bowiem jest panowanie, Twoje królestwo, moc i chwała, Ojca i Syna i Świętego Ducha, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan bierze korony i nakłada je najpierw oblubieńcowi mówiąc:

Koronowany jest sługa Boży N. dla służebnicy Bożej N.,
w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha⁸.

Kapłan koronuje także oblubienicę mówiąc:

Koronowana jest służebnica Boża N. dla sługi Bożego N.,
w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha.

Następnie błogosławi ich trzykrotnie mówiąc za każdym razem:

Panie Boże nasz, ukoronuj ich chwałą i dostojenstwem.

Diakon: Bądźmy uważni.

Lektor: Prokimen, ton 8: Włożyłeś na ich głowy korony z drogich kamieni.

Werset: O życie prosili Ciebie i dałeś im.

Werset: Albowiem dałeś im błogosławieństwo na zawsze, uweselasz ich przed obliczem Twoim⁹.

Diakon: Mądrość najwyższa!

Lektor: Czytanie Listu świętego Pawła Apostoła do Efezjan.

Diakon: Bądźmy uważni!

Lektor: "Dziękujcie zawsze za wszystko Bogu Ojcu w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa. Bądźcie sobie wzajemnie poddani w bojaźni Chrystusowej. Żony niechaj będą poddane swym mężom jak Panu, bo mąż jest głową żony, jak i Chrystus - Głową Kościoła: On - Zbawca Ciała. Lecz jak Kościół poddany jest Chrystusowi, tak i żony mężom - we wszystkim. Mężowie miłujcie żony, bo

8 W Codex Barberini gr. 336 koronowanie odbywa się w milczeniu, a po koronowaniu kapłan łączy prawe dłonie nowożeńców. W Euchologionie Koalen /z 1027 r./ koronowaniu towarzyszy obecna formuła błogosławieństwa. W starożytności stosowano wieńce z kwiatów i nazwa obrzędu do dzisiaj znaczy dosłownie "wieńczenie". Obecnie natomiast używane są metalowe korony.

9 Nie występuje w Codex Barberini gr. 336. Są to teksty Ps 20,4 i 7.

i Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić, oczyściwszy obmyciem wodą, któremu towarzyszy słowo, aby osobiście stawić przed sobą Kościół jako chwalebny, nie mający skazy czy zmarszczki, czy czegoś podobnego, lecz aby był święty i nieskalany. Mężowie powinni miłować swoje żony, tak jak własne ciało. Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje. Przecież nigdy nikt nie odnosił się z nienawiścią do własnego ciała, lecz każdy je żywi i pielęgnuje, jak i Chrystus - Kościół, bo jesteśmy członkami Jego Ciała. Dlatego opuści człowiek ojca i matkę, a połączy się z żoną swoją i będą dwoje jednym ciałem. Tajemnica to wielka, a ja mówię: w odniesieniu do Chrystusa i do Kościoła. W końcu więc niechaj także każdy z was tak miłuje swą żonę jak siebie samego. A żona niechaj się odnosi z czcią do swojego męża" /Ef 5,20-33/¹⁰.

Chór: Alleluja, alleluja, alleluja.

Lektor: Ty, Panie, strzeż nas i zachowaj /Ps 12,8/.

Chór: Alleluja, alleluja, alleluja.

Diakon: Mądrość najwyższa! Powstańmy! Usłyszemy świętą Ewangelię!

Kapłan: Pokój wszystkim.

Chór: I z duchem twoim.

Kapłan: Czytanie świętej Ewangelii według Jana.

Chór: Chwała Tobie, Panie, chwała Tobie.

Diakon: Bądźmy uważni!

Kapłan: "W owym czasie /B.T.: Trzeciego dnia/ odbywało się wesele w Kanie Galilejskiej i była tam Matka Jezusa. Zaproszono na to wesele także Jezusa i jego uczniów. A kiedy zabrakło wina, Matka Jezusa mówi do Niego: "Nie mają już wina". Jezus jej odpowiedział: "Czyż to moja lub Twoja sprawa, Niewiasto? Czyż jeszcze nie nadeszła godzina moja?" Wtedy Matka jego powiedziała do sług: "Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie". Stało zaś tam sześć stągwi kamiennych przeznaczonych do żydowskich oczyszczeń, z których każda mogła pomieścić dwie lub trzy miary. Rzekł do nich Jezus: "Napełnijcie stągwie

10 Lekcja ta nie występuje w Codex Barberini gr. 336.

woda". I napełnili je aż po brzegi. Potem do nich powiedział: "Zaczerpnijcie teraz i zanieście staroście weselnemu". Oni zaś zanieśli. A gdy starosta weselny skosztował wody, która stała się winem - nie wiedział bowiem, skąd ono pochodzi, ale słudzy, którzy czerpali wodę, wiedzieli - przywołał pana młodego i powiedział do niego: "Każdy człowiek stawia najpierw dobre wino, a gdy się napiją, wówczas gorsze. Ty zachowałeś dobre wino aż do tej pory". Taki to początek znaków uczynił Jezus w Kanie Galilejskiej. Objawił swoją chwałę i uwierzyli w Niego Jego uczniowie" /J 2.1-11/¹¹.

Chór: Chwała Tobie, Panie, chwała Tobie.

Diakon: Wołajmy wszyscy z całej duszy.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Panie Wszechwładny, Boże Ojców naszych.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: Zmiłuj się nad nami, Boże, według wielkiego miłosierdzia Twego.

Chór: Kyrie eleison /trzy razy/.

Diakon: Módlmy się jeszcze o miłosierdzie, życie, pokój, zdrowie, zbawienie i nawiedzenie sług Bożych N. i N.

Chór: Kyrie eleison /trzy razy/.

Kapłan: Ponieważ jesteś Bogiem miłosiernym i łaskawym, oddajemy chwałę Tobie, Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Diakon: Módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

11 Również ewangelia nie występuje w Codex Barberini gr. 336. Bezpośrednio po koronowaniu następowała modlitwa pochylenia głów i udzielenie komunii /później "modlitwa wspólnego kielicha" - κοινὸν ποτήριον ; scs. obścąja čaša/ oraz rozesłanie. Udzielenie komunii bezpośrednio po wezwaniu "Uprzednio poświęcone święte dla świętych" występuje jeszcze w Euchologionie Koalen /z 1027 r./. Wspólny kielich z czerwonym winem nawiązuje do cudu w Kanie Galilejskiej.

Kapłan: Panie Boże nasz, który w swojej zbawczej szczodroblewości raczyłeś swoją obecnością w Kanie Galilejskiej zaświadczyć, że małżeństwo jest godne czci, zachowaj i teraz w pokoju i zgodzie sługi Twoje N. N., których zechciałeś połączyć wzajemnie ze sobą, okaż, że ich małżeństwo jest godne czci, zachowaj ich łoże nieskalane, zezwól by ich wspólne życie pozostało bez zmazy i spraw, aby osiągnęli starość sędziwą, wypełniając czystym sercem Twoje przykazania. Ty bowiem jesteś Bogiem naszym, Bogiem, który miłuje i zbawia i oddajemy chwałę Tobie z przedwiecznym Twoim Ojcem i Najświętszym, Dobrym i życiodajnym Twoim Duchem, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Diakon: Wspomóż, zbaw, zmiłuj się i zachowaj nas, Boże, swoją łaską.

Chór: Kyrie eleison.

Diakon: O cały ten dzień, aby był doskonały, święty, spokojny i bez grzechu, prosimy Pana.

Chór: Daj nam, o Panie.

Diakon: O Anioła pokoju, wiernego przewodnika, stróża dusz i ciał naszych, prosimy Pana.

Chór: Daj nam, o Panie.

Diakon: O przebaczenie i odpuszczenie grzechów i przewinień naszych, prosimy Pana.

Chór: Daj nam, o Panie.

Diakon: O to, co dobre i pożyteczne dla naszych dusz i o pokój dla świata, prosimy Pana.

Chór: Daj nam, o Panie.

Diakon: O to, byśmy resztę życia naszego spędzili w pokoju i pokucie, prosimy Pana.

Chór: Daj nam, o Panie.

Diakon: O chrześcijański koniec życia naszego, bezbolesny, nieskalany, spokojny i o dobre usprawiedliwienie na strasznym sądzie Chrystusa, prosimy Pana.

Chór: Daj nam, o Panie.

Diakon: Zjednoczenie w wierze i uczestnictwo Świętego Ducha uprosiwszy, oddajmy samych siebie, innych ludzi i całe życie nasze Chrystusowi Bogu.

Chór: Tobie, o Panie.

Kapłan: I pozwól nam, Władco, abysmy mieli odwagę z ufnością i bezkarnie wzywać Ciebie, Niebieskiego Ojca, i mówić:

Lud odmawia Modlitwę Pańską: "Ojcze nasz, który jesteś w niebie..."

Kapłan: Twoje bowiem jest królestwo, moc i chwała, Ojca i Syna i Ducha Świętego, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan: Pokój wszystkim.

Chór: I z duchem Twoim.

Diakon: Pochylcie głowy wasz przed Panem.

Chór: Przed Tobą, Panie.

Przynosi następnie wspólny kielich, który kapłan błogosławi oraz odmawia modlitwę:

Diakon: Módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Kapłan: Boże, Ty swoją mocą stworzyłeś wszystko, umocniłeś okrąg ziemi i upiększyłeś wieniec wszystkiego, co nam stworzyłeś, pobłogosław błogosławieństwem duchowym ten wspólny kielich, który podajesz łączącym się we wspólnotę małżeńską. Błogosławione bowiem jest Twoje Imię i wysławiane jest Twoje królestwo, Ojca i Syna i Świętego Ducha, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan bierze w ręce wspólny kielich i daje im trzykrotnie pić /pobłogosławione wino/, najpierw mężczyźnie, a potem kobiecie. Następnie wprowadza ich trzykrotnie w formie kręgu przy śpiewie kapłana lub ludu wykonujących następujące tropariony:

Ton 5: Wesel się, Izajaszu, oto Dziewica poczęła w łonie i zrodziła Syna Emanuela, Boga i Człowieka, a Wschód imię Jego, którego wielbiąc również samą Dziewicę nazywamy błogosławioną¹².

Ton 7: Święci męczennicy, mężnie walczący i ukoronowani, módlcie się do Pana, aby zmiłował się nad naszymi duszami¹³.

Ton 7: Chwała Tobie, Chryste Boże, chwała Apostołów, radości męczenników, którzy głosili Trójcę Współistotną¹⁴.

12 Irmos 9 od kanonu 5 tonu Oktoicha do słów Iz 7,14 i Za 6,12. Orowadzanie wkoło jest symbolem wieczności. Występuje w obrzędach chrztu, małżeństwa oraz święceń diakonatu i kapłaństwa.

13 Troparion 7 tonu.

14 Troparion 7 tonu. Śpiew trzech troparionów, w zmienionej kolejności, towarzyszy też święceń diakonatu i kapłaństwa.

Kapłan zdejmuję koronę z głowy oblubieńca mówiąc:

Bądź wywyższony oblubieńcze, jak Abraham, błogosławiony jak Izaak i płodny jak Jakub, cnodząc w pokoju i wypełniając w sprawiedliwości przykazania Boże.

Następnie zdejmuję koronę z głowy oblubienicy i mówi:

I ty, oblubienico, bądź wywyższona jak Sara, radosna jak Rebeka i płodna jak Rachela, radując się ze swego męża i zachowując granice Prawa, tak bowiem chciał Bóg.

Diakon: Módlmy się do Pana.

Chór: Kyrie eleison.

Kapłan: Boże, Boże nasz, który przyszedłeś do Kany Galilejskiej, i pobłogosławiłeś tam celebrowane małżeństwo, pobłogosław i tym sługom Twoim, którzy z Twojej opatrności połączyli się we wspólnotę małżeńską. Pobłogosław ich wejścia i wyjścia, napełnij dobrami ich życie, przyjmij ich korony czyste i nieskalane w Twoim Królestwie i zachowaj ich od wszelkich zasadzek na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan: Pokój wszystkim.

Chór: I z duchem Twoim.

Diakon: Pochylcie głowy wasze przed Panem.

Chór: Przed Tobą, Panie.

Kapłan: Niech nas błogosławi Ojciec, Syn i Święty Duch, najwyższa, Współistotna i Życiodajna Trójca, mająca jedno bóstwo i królestwo, i niech was obdarzy długowiecznością, licznym potomstwem, pełnią życia i wiary i niech was napełni wszelkimi dobrami na ziemi i uczyni was godnymi przyjęcia obiecanych dóbr za wstawiennictwem najświętszej Bogurodzicy i wszystkich świętych.

Chór: Amen.

Wchodzą¹⁵ także /rodzice/ i pozdrawiają nowożeńców, którzy całują się, a kapłan wygłasza "pełne rozesłanie":

15 Użyte tu greckie słowo εἰσέρχονται /scs. wchodzą/ oznacza starożytny obyczaj, zgodnie z którym rodzice nie uczestniczyli w ceremonii małżeńskiej swych dzieci, a sam ślub miał miejsce za barierką, przed królewską bramą ikonostasu, gdzie poza narzeczo-
nymi byli obecni tylko świadkowie. Po skończonej ceremonii rodzi-

Diakon: Mądrość najwyższa!

Chór: Uwielbiamy Cię, Bogurodzico, czcigodniejsza od Cherubinów i niezrównanie sławniejsza od Serafinów, któraś w dziewictwie zrodziła Słowo Boga.

Kapłan: Chwała Tobie, Chryste Boże, Nadziejo nasza, chwała Tobie.

Chór: Chwała Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen. Kyrie eleison /trzy razy/.

Kapłan: Chrystus, prawdziwy Bóg nasz, który przez swoje przyjście do Kany Galilejskiej uznał małżeństwo za godne czci, przez wstawiennictwo Swojej niepokalanej Matki, świętych, chwalebnych i w całym świecie sławnych Apostołów, świętych przez Boga ukoronowanych i równych Apostołom cesarzy Konstantyna i Heleny, świętego wielkiego męczennika Prokopa i wszystkich świętych, niechaj się zmiłuje i zbawi nas.

Chór: Amen.

Modlitwa na zdjęcie koron, odmawiana ósmego dnia /po ślubie/¹⁶:

Kapłan: Panie Boże nasz, który błogosławiłeś wieńcowi roku i poleciłeś nakładać te wieńce łączącym się wzajemnie małżeńskim prawem dając im niejako nagrodę za wstrzemięźliwość, ponieważ czyści pospieszyli do uświęconego przez Ciebie małżeństwa, sam teraz pobłogosław zawierającym ze sobą ten związek małżeński przy zdejmowaniu wieńców, zachowaj ich małżeństwo nierozzerwalnym, aby we wszystkim dziękowali najświętszemu Imieniu Twojemu, Ojca i Syna i Świętego Ducha, teraz i zawsze i na wieki wieków.

Chór: Amen.

Kapłan: Pokój wszystkim.

Chór: I z duchem twoim.

Diakon: Pochylcie głowy wasze przed Panem.

ce wchodzili za barierkę, składali życzenia swym dzieciom, całowali je i zmuszali do pocałowania się. Kapłan nie brał udziału w tej ceremonii /porównaj S. Bulgakov, Nastolnaja kinga dla sviaščenno-cerkovno-služitelej, Graz 1977³, 1157, nota 33.

16 Tekst: Goar 325.

Chór: Przed Tobą, Panie.

Kapłan: Panie, my, słudzy Twój, potwierdziwszy zgodne umowy, spełniwszy obrzęd zaślubin na wzór owych w Kanie Galilejskiej i zamknąwszy związane z nimi symbole¹⁷, chwałę Ci oddajemy, Ojcu i Synowi i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze i na wieki wieków¹⁸.

Chór: Amen.

tłum. ks. Henryk Paprocki - Warszawa

-
- 17 Znaczenie frazy καὶ συστήλλοντες τὰ κατ' αὐτὸν σύμβολα /scs. i sprjatavše jaže v nem znamenija/ jest następujące: rodzice narzeczonych zawierali umowę w sprawie posagu, w obecności świadków, a po zawarciu małżeństwa przekazywali wszelkie dokumenty i notatki z tym związane nowożeńcom, którzy je chowali /S.Bulgakov, Nastolnaja kniga, dz.cyt., 1158, nota 40/.
- 18 Modlitwa ta występuje w Codex Porfirii /X wiek/. W starożytności nowożeńcy nosili wieniec splecione z roślin w ciągu ośmiu dni po zawarciu ślubu.